

Kāpēc Kipras rūgtie citroni patiesībā ir saldi?

PIECDESMITAJOS GADOS Lorens Darels, rakstot grāmatu *Kipras rūgtie citroni*, diez vai zināja divas lietas. Pirmkārt, ka kopš Oktobra revolūcijas krievu valodas žargonā *citrons* nozīmē miljonu naudas vienību; otrkārt, ka piecdesmit gadus pēc grāmatā aprakstītajiem nemieriem caur Kipru velsies tonnām šādu krieviski un citās valodās runājošu *citronu*, jo tos vilinās Kipras nodokļu politika un elastīgā atteiksme pret finanšu līdzekļu tranzītu.

Pirms ķerties pie *Vidusjūras vēšā ragiem*, atcerēsimies, ka Latvijā ir pieņemts publicējā telpā sūkstīties par augsto nodokļu slogu, ar to galvenokārt domājot darbaspēka nodokļus. Tomēr līdz pat šā gada 1. janvārim Latvija turīgām privātpersonām piedāvāja faktiski unikāli labvēlīgu nodokļu režīmu, kādu citur Eiropā būtu pagrūti atrast. Uzņēmuma peļņa tika aplikta (arī tagad tiek aplikta) ar 15% likmi (UIN), un dividendes fiziskas personas limenī bija atbrīvotas no iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN). Arī uzņēmumu kapitāla daļas varēja pārdot, piemēram, *klīstošā holandieša* tipa ārvalstu uzņēmumiem un nebēdāt par gūtās peļņas samazinājumu nodokļu dēļ. Vietā ir pieminēt trāpīgo Bertolda Flika izteicienu pagātnes izteiksmē – būt bagātam Latvijā bija ļoti lēti, bet būt nabagam Latvijā bija ļoti dārgi.

Būt nabagam Latvijā joprojām ir dārgi, bet būt bagātam vairs nav tik lēti, jo ieviests IIN kapitāla pieaugumam – 15% – un ienākumam no kapitāla, kas nav kapitāla pieaugums (amizanti piņķerīgs definējums!) – desmit procentu. Šādas izmaiņas ir aktualizējušas Kipras

Edgars Koškins,
zvērināts advokāts,
advokātu birojs
Vilgerts

rūgto citronu pievilcību arī latviešu komersantiem.

Kipras magnētisms faktiski turas uz trim vaļiem. Pirmkārt, ienākošās un izejošās dividendes ienāk un aizplūst bez nodokļu sekām, t. sk. uz tradicionālām ārzonu jurisdikcijām. Otrkārt, kapitāla pieaugums no dažādu veidu akciju, t. sk. tradicionālo kapitāla daļu, pārdošanas netiek aplikts ar peļņas nodokli. Treškārt, Kipras uzņēmumu ienākuma nodokļa likme ir desmit procentu.

Mēģināsim apskatīt, kā Kipras gal-

venie *magnēti* varētu darboties Latvijas kontekstā. Runājot par dividendēm un latviešu uzņēmēju – fizisku personu, tradicionāla situācija varētu būt tāda, ka dažādu iemeslu dēļ latviešu uzņēmējam nav intereses saņemt dividendes no Latvijas uzņēmuma un maksāt IIN ienākumam no kapitāla, kas nav kapitāla pieaugums, savukārt ir interese nopelnītos naudas līdzekļus iegūt elastīgā vidē to re-investēšanai. Kipra šajā sakarībā piedāvā nodibināt holdinga sabiedrību un pārņemt Latvijas biznesa kapitāla daļas. Ar šo struktūru varētu arī pietikt, bet visdrīzāk Kipras holdinga galā var nostāties tipiska *ofšoru* sabiedrība, piemēram, Beliza (Beliza ir izvēlēta īsā no-

saukuma dēļ, bet tikpat labi tās vietā varētu būt Britu Virdžīnu, Kaimanu vai citas nodokļu paradīzes salas).

Kas notiek tālāk? Latvijas sabiedrība pēc UIN samaksas aprēķina dividendes un izmaksā tās Kipras mātessabiedrībai. Latvijas UIN ieturējums nav piemērojams (izpildot dažas formalitātes), jo Latvijā un citur Eiropā ir ieviesta tā dēvētā mātes-meitas uzņēmumu direktīva. Savukārt Kipras sabiedrība izmanto *plašos Kipras dividenžu izmaksu vērtus*, lai to visu pārskaitītu tālāk uz Belizas sabiedrību. Shematiski tas ir attēlots 1. piemērā. Ja tiek iets tradicionālais Latvijas ceļš, proti, dividendes no Latvijas uzņēmuma nonāk fiziskas personas rīcībā, tad drīz vien no gūtā ienākuma jāmaksā 10% IIN, jo ir konstatējams ienākums no kapitāla, kas nav kapitāla pieaugums.

Šeit gan būtu nepieciešama liriska atkāpe. Pirms daudziem gadiem autors piedalījās seminārā Latvijā, kurā ārzonu pakalpojumu sniedzēji mācīja nodokļu optimizācijas pamatus. Viens no šādiem optimizācijas pamatprincipiem bija pasūtīt Belizas uzņēmumam kredītkarti un izņemt skaidro naudu no bankomāta. Tas esot tikai *neētiski*. Patiesībā gan tas drīzāk ir nelikumīgi, ja šādi ienākumi Latvijā netiek deklarēti. Tas, ka ir grūti kaut ko tādu atklāt, nenozīmē, ka tāpēc pieaug šādas rīcības likumīgais pamats.

Likumiski jēga no naudas uzkrājuma ārzonas sabiedrībā ir tāda, ka fiziska persona nepārņem šos līdzekļus, bet pats uzņēmums ar tiem rīkojas savas saimnieciskās darbības ietvaros, piemēram, investē, aizdod, izmanto kā apgrozāmos līdzekļus tirdzniecībā utt. Līdz ar to, ja pienāk diena, kad fiziska persona vēlas pārņemt šādus līdzekļus, visdrīzāk, nāksies maksāt IIN ienākumam no kapitāla, kas nav kapitāla pieaugums. Tātad faktiski šādā modeli IIN samaksa tiek tikai atlikta. Bet varbūt uzkrātās naudas ir tik daudz, ka persona pārceļas uz Monako, kļūst par tās rezidentu un, pārņemot līdzekļus, nemaksā neko.

Kad dividenžu plūsmas brīvība ir skaidra, tas apstāklis, ka kapitāla pieaugums no dažādu veidu akciju, t. sk. tradicionālo kapitāla daļu, pārdošanas netiek aplikts ar peļņas nodokli, latviešu uzņēmēju varētu interesēt

vēl vairāk. Tātad, ja Kipras sabiedrībai pieder Latvijas uzņēmuma kapitāla daļas, tā šīs daļas var pārdot bez kapitāla pieauguma nodokļa Kiprā (2. piemērs). Tālāk jau šo gūto ienākumu var izmantot līdzīgi kā iepriekšējā piemērā, proti, iegūtos līdzekļus var pārcelt uz eksotiskajām ārzonu jurisdikcijām.

Ja kapitāla daļu atsavināšanu veic Latvijas uzņēmējs – fiziska persona un

tā labi nopelna, uzņēmējs saskaras ar 15% IIN, jo var konstatēt kapitāla pieaugumu. Ja tiek nopelnīts miljons, 15% no miliona ir tik ievērojama summa, ka faktiski atmaksājas jebkuru struktūru izveidošana.

Varbūt kādam šķiet, ka te tiek aprakstītas briesmu lietas, bet kapitāla daļu pārdošana bez kapitāla pieauguma nodokļa ir iespējama arī tādās valstīs kā Nīderlande, Zviedrija (arī citās Rietumeiropas valstīs) un pat Lietuvā. Bieži vien Nīderlande vai Zviedrija šādiem darījumiem tiek izvēlēta sava prestiža valstiskā zīmola dēļ. Tomēr ne mazāk bieži aiz Nīderlandes vai Zviedrijas holdinga ir tas pats vecais labais Kipras holdings ar eksotisku *ofšora* asti.

Runājot par izmaksām, autors sliecas domāt, ka šādu struktūru *būvniecības* jēga sāk rasties, kad peļņa sasniedz 100 un vairāk tūkstošus, jo Kipras struktūras gada izmaksas sākas no aptuveni diviem trim tūkstošiem eiro.

Noslēgumā jāpiebilst, ka te izklāstītais ir Kipras piedāvāto iespēju pamati, no kuriem jau tālāk parādās dažādas variācijas. Autora minētie trīs vaļi peld valstiska līmeņa labvēlības jūrā, kur faktiski visa nodokļu po-

litika ir vērsta uz to, lai ārvalstniekiem būtu interese sadarboties ar Kipru. Tas nozīmē, ka bieži vien vietējā nodokļu administrācija samierinās ar 10% noniecīgas Kipras sabiedrībā atstātās peļņas, jo šādu sabiedrību skaits tuvojas diviem simtiem tūkstošu. Turklāt vietējais pragmatisms saprot, ka *rūgtie citroni* ir jāsaldina, un tad tie velsies vēlamajā virzienā.

F